

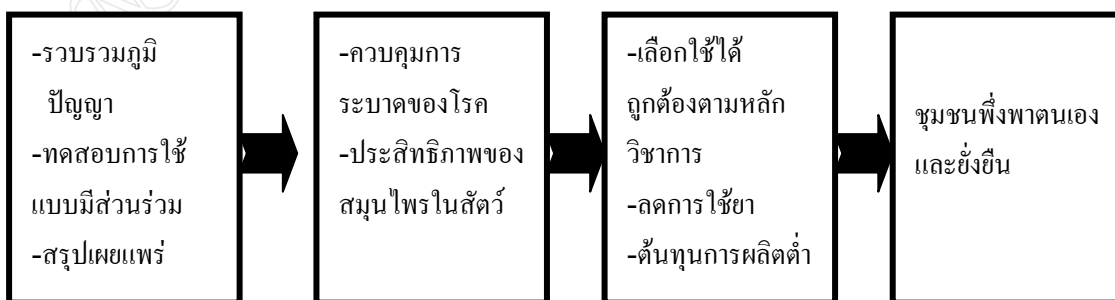
บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาความสำคัญของปัญหา

การเลี้ยงเป็นไล่ทุ่งเป็นกิจกรรมการผลิตปศุสัตว์เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นเกษตรกรทำการเก็บเกี่ยวข้าวแล้ว ข้าวตกเหลือในนาเป็นจำนวนมาก ทำให้เกษตรกรเกิดแนวคิดเก็บเกี่ยวประโยชน์จากข้าวตกในนาจึงนำเปิด มาเลี้ยงในระหว่างฤดูเก็บเกี่ยว เป็นการผลิตเปิดที่มีต้นทุนต่ำและได้ผลดี จึงขยายการผลิตจากการเลี้ยงสัตว์เสริมอาชีพตามฤดูกาลเป็นการเลี้ยงเชิงการค้า หลายสิบปีที่ผ่านมา การทำนากับการเลี้ยงเปิดไล่ทุ่งจึงเป็นอาชีพคู่กัน จำนวนเกษตรกรเปิดไล่ทุ่งและจำนวนเปิดที่เลี้ยงต่อฝูงเพิ่มขึ้น วิวัฒนาการการเลี้ยงเปิดไล่ทุ่งเกิดขึ้นตลอดเวลา ผลจากการเลี้ยงเปิดไล่ทุ่ง ทำให้ประเทศไทยมีต้นทุนการผลิตตลอดเวลา ผลจากการเลี้ยงเปิดไล่ทุ่ง ทำให้ประเทศไทยมีต้นทุนการผลิตตลอดจนราคาเปิดและไข่เปิดเพื่อการบริโภคต่ำกว่าประเทศอื่น ในการเลี้ยงเปิดไล่ทุ่งและมีการสัมผัสกับพื้นดิน เป็ดมีโอกาasเป็นโรคพยาธิ และมีผลต่อประสิทธิภาพการผลิตเปิด หากเกษตรกรต้องการทำลายหรือป้องกันพยาธิในเปิด เกษตรกรจะใช้จ่ายยา หรือ สารเคมีในการรักษา ทำให้มีการปนเปื้อนสู่ผู้บริโภค และเป็นการเริ่มต้นทุนการผลิต

การผลิตสัตว์ยากที่จะหลีกเลี่ยงการใช้ยาและสารเคมีแต่เพื่อแก้ปัญหาสมุนไพรรจึงเป็นทางออกหนึ่งในการเตรียมชีวภัณฑ์เข้าทดแทน เนื่องจากรายงานการวิจัยทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับผลของการใช้สมุนไพรรในสัตว์มีค่อนข้างน้อยการใช้ประโยชน์สมุนไพรรในกระบวนการผลิตสัตว์เป็นกระบวนการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการแก้ปัญหาและเป็นแนวทางการควบคุมสุขภาพ การจัดการเลี้ยงเปิดเป็นของเกษตรกรรายย่อยอย่างมีประสิทธิภาพและแบบยั่งยืน

เนื่องจากการเลี้ยงเปิดของเกษตรกรรายย่อยเป็นการเลี้ยงแบบปล่อยให้หากินเองตามธรรมชาติ มีอาหารเสริมบ้างเล็กน้อย เป็นเหตุให้ไก่พื้นเมืองเติบโตได้ช้า นอกจากนี้ปัญหาทำสมมาคือ วาจรแพร่ระบาดของพยาธิภายในก็มากขึ้นพยาธิภายในของเปิด ทำอันตรายต่อเปิดอย่างมาก ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ผลทางตรง คือ การแย่งอาหารที่ย่อมแล้ว และดูดกินเลือดตลอดจนทำให้เกิดการอุดตันของทางเดินอาหารได้ และผลทางอ้อมอาจจะทำให้ไก่เบื่ออาหาร และเกิดการผิดปกติต่อการย่อยอาหารได้ เปิดชอบพอม น้ำหนักลดและการผลิตไข่ลด (Balangula และคณะ , 1964 ; นพ และคณะ, 2525 ; จันทนา และอาคม , 2536) สัตว์ป่วยอุจจาระร่วง ชอบพอมอ่อนเพลียและตายในที่สุด ในรายที่ตามเมื่อผ่าซากจะพบว่าส่วนของเยื่อเมือกทางเดินอาหารจะถูกทำลาย และมีของเหลวสีน้ำตาลคล้ายเลือด ส่วนในรายที่เป็นอย่างเรื้อรังผนังลำไส้จะหนาขึ้น (สุภรณ์, 2525 ; William, 1994, อรพรรณ และคณะ 2543).

จากผลเสียดังกล่าวการสำรวจการแพร่ระบาดของพยาธิภายในที่พบในสัตว์ปีก ของประเทศไทย อาทิเช่น จันทนา และอาคม (2536) รายงานว่า จากผ่าซากตรวจพยาธิภายในที่พบในพื้นที่เมือง ซึ่งโตเต็มวัย (จำนวน 160 ตัว อายุ 1-3 ปี ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย พบพยาธิดังนี้ Raillietina spp.73.8%, Hymenolepis spp. 2.5% Ascaridia galli 21.9%, Heterakis gallinarum 25.6% , Acuaria (Dispharynx) spiralis 13.8%, Tetrameres fissispina 31.9%, Capillaria spp. 1.9% และ Eimeria tenella. อาคม (2537) รายงานว่าผลจากการผ่าซากไก่พื้นเมืองในเขตภาคกลางของประเทศไทย พบว่าพยาธิตัวดีเป็นพยาธิกลุ่มที่พบในเปอร์เซ็นต์สูง และพบถึง 6 ชนิด ในจำนวนนี้พบว่า Raillietina echinobothrida สูงสุดถึง 66.8% จัดเป็นพยาธิตัวดีที่ร้ายแรงมาก รองลงมาได้แก่ Hymenolepis carioca 37.9% แต่ไม่รุนแรงในไก่ นอกจากนี้ยังพบพยาธิตัวกลมอีก 5 ชนิด ที่มีความสำคัญได้แก่ พยาธิไส้เดือน (Ascaridia galli) และพยาธิไส้ตัน (Heterakis gallinarum) ส่วนพยาธิใบไม้ในตับ ถือว่าอันตรายน้อยที่สุด (อรพรรณ และคณะ 2543)

ดังนั้นการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้พืชสมุนไพรในการควบคุมพยาธิในเปิด จะเป็นกระบวนการควบคุมทางธรรมชาติที่เป็นบูรณาการการควบคุมการระบาดของพยาธิการอนุรักษ์ปฏิสัมพันธ์พึ่งพาซึ่งกันและกันและได้รับผลตอบแทนโดยการนำ เปิดเข้าไปกินอาหารในนาข้าว ทำให้เปิดเจริญเติบโตให้ผลผลิตไข่เป็นสินค้าและรายได้ตลอดไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการเลี้ยงเป็ดในท้องถิ่น
2. เพื่อเปรียบเทียบผลของการเลี้ยงด้วยพืชสมุนไพรกับการเลี้ยงปกติที่มีต่อมูลค่าเพิ่มด้านสมรรถภาพการผลิตจากการจำกัลดพยาธิ
3. เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาระบบการเลี้ยงเป็ด และการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรในท้องถิ่น จังหวัดนครสวรรค์เลี้ยงเป็ดไล่ทุ่ง
2. ได้ข้อมูลการตรวจสอบชนิดและจำนวนของพยาธิภายในเป็ดของเกษตรกรผู้เลี้ยงเป็ดไล่ทุ่งใน เขตจังหวัดนครสวรรค์
3. ได้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการใช้พืชสมุนไพรกับการเลี้ยงที่มีต่อมูลค่าเพิ่มด้านสมรรถภาพการผลิตจากการจำกัลดพยาธิ
4. ทำให้ชุมชนมีแนวทางเพิ่มรายได้ แบบอาชีพเสริมโดยเน้น การผลิตไข่บริโภคในครัวเรือนส่งเสริมการลดต้นทุนค่าอาหารโดยให้เปิดหาอาหารจากธรรมชาติ
5. ทำให้ทราบแนวทางพัฒนาระบบการเลี้ยงเป็ด และการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง และอาชีพที่ยั่งยืน
6. สนับสนุนการผลิตนักวิชาการ นักวิจัยรุ่นใหม่ ที่มีความรู้ความสามารถเข้าใจในการทำงานวิชาการสู่ชุมชน อย่างน้อย 2 คน

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษานี้มีขอบเขตศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นการใช้สมุนไพรเลี้ยงเป็ดไล่ทุ่งจากการตรวจเอกสารสัมภาษณ์บุคคล และเกษตรกรที่เลี้ยงเป็ดไล่ทุ่งอยู่ในปัจจุบัน และศึกษาสภาพการเลี้ยงเป็ดไล่ทุ่ง การทำนาและปฏิสัมพันธ์ของการทำนา การเลี้ยงเป็ดไล่ทุ่ง การกำจัดพยาธิ โดยเลือกจังหวัดนครสวรรค์ เป็นพื้นที่รวบรวมข้อมูล จากนั้นจึงได้ศึกษาทดลองเปรียบเทียบผลของการเลี้ยงด้วยพืชสมุนไพรกับการเลี้ยงปกติที่มีต่อสมรรถภาพการผลิต และปัญหาการระบาดของพยาธิภายในเป็ดไล่ทุ่งและการลด-เลิก การใช้สารเคมี